

Sygn. akt VI Ga 284/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w R. VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Borucki (spr.)

Sędziowie: SO Renata Bober

SO Anna Walus – Rząsa

Protokolant: st. sekr. sądowy Agnieszka Krztoń

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2016 r. w R.

na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) (...) Sp. z o.o. w R.

przeciwko: M. K. i J. N.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w R.

V Wydziału Gospodarczego z dnia 29 czerwca 2016 r., sygn. akt V GC 302/16

I. oddała apelację,

II. zasądza od powoda (...) (...) Sp. z o.o. w R. solidarnie na rzecz pozwanych M. K. i J. N. kwotę 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO Renata Bober SSO Andrzej Borucki SSO Anna Walus - Rząsa

Sygn. akt VI Ga 284/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 8 grudnia 2016 r.

Powód (...) (...) Sp. z o.o. Sp. K. w R. domagał się zasądzenia od pozwanych M. K. i J. N. prowadzących działalność gospodarczą pod nazwą (...) M. K., (...) S.C. kwoty 7. 297,01 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami postępowania.

W uzasadnieniu pozwu podał, iż strony postępowania były związane umową subagencyjną, której przedmiotem było pośredniczenie w zawieraniu umów sprzedaży energii elektrycznej na rzecz (...) S.A. w R.. Za wykonanie czynności wskazanych w umowie pozwany przysługiwało wynagrodzenie prowizyjne wypłacane za samo zawarcie umowy, a następnie weryfikowane w zakresie rzeczywistego zużycia energii elektrycznej i odpowiednio zmniejszane bądź zwiększane. Powód dokonał rekalkulacji wynagrodzenia (prowizji) i w związku z tym wystawił noty obciążeniowe, które mimo upływu terminu płatności oraz wezwań do zapłaty skierowanych do pozwanych nie zostały uregulowane.

Po wydaniu w sprawie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym pozwani wnieśli sprzeciw domagając się oddalenia powództwa oraz zasądzenia na ich rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu sprzeciwu zarzucili, iż postanowienia umowne na których powód opiera swoje roszczenie uznać należy jako nieważne bowiem są sprzeczne z ustawą lub zmierzają do jej obejścia. Zdaniem pozwanych, powód nie udowodnił swojego roszczenia zarówno co do zasady jak i wysokości, a po stronie pozwanych zachodzi brak solidarności biernej. Pozwani zarzucili, że zgodnie z § 6 ust. 8 umowy jedynie rozwiązanie umowy mogło stanowić podstawę dokonania rekalkulacji.

W odpowiedzi na powyższe powód podtrzymał w całości żądanie pozwu, stwierdzając, iż solidarność bierna po stronie pozwanych wynika z faktu, że zobowiązanie objęte pozwem powstało w związku z treścią umowy subagencyjnej i w związku z obowiązkami realizowanymi przez pozwanych w ramach tej umowy. Podniósł, iż umowa łącząca strony była zgodna z obowiązującymi przepisami (art. 761.4 k.c. oraz 761.7 kc). Powołując się na okoliczności faktyczne wskazał, iż pozwani mieli za zadanie pozyskanie abstrakcyjnego klienta, a na etapie zawarcia umowy niemożliwe było dokładne określenie szacunkowego zużycia energii. Za niniejsze powód jako dający zlecenie nie może ponosić odpowiedzialności. Zaprzeczył twierdzeniom pozwanych co do nieudowodnienia roszczenia tak co do zasady jak i wysokości, składając w tym przedmiocie nowe wnioski dowodowe.

Sąd w trakcie postępowania ustalił, że w dniu 11 października 2011 r. strony sporu podpisały umowę subagencyjną. Zgodnie z § 16 umowa została zawarta na czas oznaczony, tj. na okres 24 miesięcy. Stosownie do § 2 umowy przedmiotem było pośredniczenie w zawieraniu na rzecz (...) Umów sprzedaży z klientami, których można zakwalifikować do grup taryfowych C i B. Autorem umowy była powodowa spółka.

Zgodnie z § 6 umowy za wykonanie przez subagenta czynności określonych w umowie przysługiwało wynagrodzenie określone jako prowizja, sprecyzowane w załączniku nr 5 do umowy. Wynagrodzenie ustalane było na podstawie szacunkowego zużycia energii elektrycznej przez Klienta, wyliczonego na podstawie okazywanych przez niego faktur i innych dokumentów. Stosownie do treści § 6 pkt 8 umowy w przypadku rozwiązania umowy sprzedaży przez Klienta lub (...) lub inny podmiot wskazany przez C., jak i w przypadku zawarcia umowy sprzedaży niezgodnie z obowiązującymi procedurami, przysługująca subagentowi prowizja podlegała rekalkulacji.

W piśmie z dnia 31 lipca 2012 r. strony oświadczyły, iż umowa została rozwiązana z dniem 31 lipca 2012 r. zgodnie z umową subagencyjną z dnia 11 października 2011 r. - § 16.

W zgłoszeniu do Urzędu Skarbowego w B. z dnia 21 sierpnia 2012 r. pozwani poinformowali o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej.

Po wygaśnięciu umów które łączyły (...) i klientów znalezionych przez pozwanych, powód dokonał rekalkulacji przysługującej pozwanym i wypłaconej uprzednio prowizji.

W dniu 30 czerwca 2014 r. wystawił notę obciążeniową na kwotę 494,37 zł, której termin zapłaty upłynął bezskutecznie w dniu 7 lipca 2014 r. Kolejno w dniu 6 lutego 2015 r. powód wystawił notę obciążeniową na kwotę 6. 802,64 zł., której termin zapłaty upłynął bezskutecznie w dniu 13 lutego 2015 r.

Wezwanie do zapłaty skierowane do pozwanych nie doprowadziło do zaspokojenia roszczenia powoda.

(...) S.A. dokonał rekalkulacji prowizji po zakończeniu trwania umowy klienta z (...). Umowy z klientami miały charakter terminowy. Przedstawione przez (...) S.A., a stanowiące podstawę do rekalkulacji prowizji pozwanym umowy zawarte były odpowiednio na okres : umowa z dnia 22 lutego 2012 r. na czas oznaczony od dnia 1 kwietnia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2013 r., umowa z dnia 12 grudnia 2011 r. na czas oznaczony ze skutkiem od dnia 1 lutego 2012 r. do dnia 31 grudnia 2013 r., umowa z dnia 20 grudnia 2011 r. na czas oznaczony ze skutkiem od 1 lutego 2012 r. do dnia 31 grudnia 2013 r., umowa z dnia 30 grudnia 2011 r. na czas oznaczony ze skutkiem od 1 lutego 2012 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. umowa z dnia 24 stycznia 2012 r. na czas oznaczony ze skutkiem od dnia 1 marca 2012

r. do dnia 31 grudnia 2013 r., umowa z dnia 22 lutego 2012 r. na czas oznaczony ze skutkiem od 1 kwietnia 2012 r.
do dnia 31 grudnia 2013 r., umowa z dnia 28 lutego 2012 r. na czas oznaczony ze skutkiem od dnia 1 kwietnia 2012
r. do dnia 31 grudnia 2013 r.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 29 czerwca 2016 r. oddalił powództwo (pkt I) i zasądził od powoda na rzecz pozwanych kwotę 1.234,00 zł tytułem kosztów postępowania, z tym zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia na rzecz jednego z pozwanych stanowi spełnienie świadczenia w całości (pkt II).

Uzasadniając wyrok Sąd stwierdził, że bezsporny w sprawie był fakt zawarcia, charakter i treść łączącego strony stosunku prawnego.

Podstawą roszczenia powoda są przepisy kodeksu cywilnego, normujące umowę agencyjną , tj. art. 758 § 1 kc i nast.

Nie budziło wątpliwości to, iż zgodnie z treścią umowy pozwani pośredniczyli przy zawieraniu umów sprzedaży energii elektrycznej na rzecz (...) S.A.

Stosownie do art. 758¹ § 1 k.c. agentowi za świadczone usługi pośrednictwa należy się wynagrodzenie, którego sposób określa umowa.

W przedmiotowej sprawie strony ustaliły, że agentowi przysługuje tytułem wynagrodzenia prowizja wypłacana już za samo zawarcie umowy na podstawie szacowanego zużycia energii elektrycznej. Przy zawieraniu umowy z klientami subagencji byli zobowiązani do weryfikowania średniego zużycia energii na podstawie przedstawionych przez klientów faktur VAT oraz innych dokumentów. Szacunkowe zużycie było wyliczane na podstawie faktur VAT.

W niniejszym stanie faktycznym bezspornym było, że umowa subagencyjna została rozwiązana z dniem 31 lipca 2012 r. Rozstrzygnięcia wymagało to, czy była dopuszczalna rekalkulacja prowizji wypłaconej na rzecz subagentów w trakcie trwania umowy subagencyjnej przez powoda po rozwiązaniu umowy. Oceny wymagało zatem zbadanie zasadności wystawienia na rzecz pozwanych not obciążeniowym tytułem dokonanej rekalkulacji wynagrodzeń, w świetle stosunku umownego łączącego strony.

Zdaniem Sądu, zasadnym było przyjęcie interpretacji zapisów umowy przedstawionej przez pozwanych, iż prowizja podlega rekalkulacji wyłącznie w przypadku rozwiązania umowy sprzedaży przez klienta lub (...) lub inny podmiot wskazany przez C., co wprost wynika z treści § 6 pkt 8 umowy.

W niniejszej sprawie rekalkulacja została dokonana po zakończeniu stosunku umownego (...) z Klientami. Zdaniem Sądu, podkreślić należy, iż zakończenie stosunku umownego może nastąpić bądź poprzez wygaśnięcie umowy (na skutek upływu czasu), bądź jej rozwiązanie (na skutek złożenia oświadczenia woli przez stronę umowy). Każdy z podanych sposobów zakończenia umowy pociąga za sobą różne skutki prawne.

Umowa może zatem ulec rozwiązaniu na skutek jej wypowiedzenia przez strony, bądź może ulec samoistnemu wygaśnięciu (bez jakichkolwiek aktów woli kontrahentów) po upływie samego terminu na jaki została zawarta. W tym drugim wypadku, jak już wskazano, następuje wygaśnięcie stosunku umownego. Sąd zauważył dalej, że ustawodawca przewidział również w uzasadnionych przypadkach możliwość rozwiązania przez strony stosunku prawnego z inicjatywy stron, które to może nastąpić poprzez wzajemne porozumienie stron o rozwiązaniu łączącej umowy, bądź wypowiedzenie umowy przez jedną ze stron a nawet odstąpienie od umowy. Konieczne jest jednak złożenie przez strony umowy bądź jedną ze stron stosownego oświadczenia i jedynie wtedy mamy do czynienia z ustaniem umowy na skutek jej rozwiązania.

Dokonując interpretacji treści postanowień umowy § 6 pkt 8 (zapewne omyłkowo napisano § 16 pkt 8) Sąd uznał, iż autor umowy (powód) rekalkulację prowizji uzależnił od faktu rozwiązania umowy. Zdaniem Sądu, nie można przyjąć,

że sformułowanie zawarte w § 6 pkt 8 (omyłkowo wpisano § 16 pkt 8) dotyczy zakończenia stosunku umownego poprzez oba sposoby wymienione powyżej.

Treść § 17 pkt 1 umowy wyraźnie potwierdza, iż sam autor umowy – powód wyraźnie rozróżnia wygaśnięcie umowy od jej rozwiązania. Oznacza to, że tylko w przypadku rozwiązania umowy (z inicjatywy stron) możliwe było dokonanie rekalkulacji prowizji wypłaconej pozwanym.

W niniejszej sprawie, stanowiące według powoda postawę do rekalkulacji prowizji wszystkie umowy zawarte pomiędzy (...) S.A., a klientami miały charakter terminowy, były zawarte do dnia 31 grudnia 2013r. i wszystkie z tym dniem wygasły (nie zakończyły się wcześniej na skutek wypowiedzenia, bądź odstąpienia od umowy). Nie doszło zatem w tych konkretnych przypadkach do rozwiązania umów, tylko do ich samoistnego wygaśnięcia z upływem ustalonych w nich terminów. Z oczywistych względów więc § 6 pkt 8 umowy subagencyjnej nie mógł stanowić podstawy do rekalkulacji prowizji, i tym samym noty obciążeniowe zostały wystawione bez spełnienia przesłanki zawartej w umowie.

W świetle powyższego Sąd uznał, że zbędnym stała się ocena dalej idących zarzutów pozwanych odnośnie nieważności omawianego postanowienia umownego.

Reasumując, Sąd oddalił powództwo na podstawie powołanych wyżej przepisów.

O kosztach orzekł stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelację od tego wyroku wniósł powód, zarzucając Sądowi Rejonowemu :

1. Naruszenie przepisów prawa procesowego mających istotny wpływ na treść wyroku, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie wybiórczej oceny materiału dowodowego, która doprowadziła do sprzecznych, istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranych dowodów, a polegających na pominięciu zapisu § 6 pkt. 1 umowy subagencyjnej w zw. z pkt. 2.1.2 i 2.2.5 załącznika numer 5 przy ustaleniu charakteru prowizji wypłaconej subagentowi i przesłanek warunkujących możliwość dokonywania rekalkulacji prowizji (korekty prowizji) przez powoda, który jednoznacznie stanowi, że prowizja miała charakter zaliczkowy, a jej faktyczne wyliczenie i ewentualne skorygowanie następowało po wygaśnięciu lub rozwiązaniu umowy przez klienta,

2. Naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 65 §2 k.c. poprzez brak jego zastosowania w zakresie wyczerpującego ustalenia jaki był zgodny zamiar stron przy określaniu celu umowy subagencyjnej łączącej strony oraz określenia katalogu zdarzeń uzasadniających korektę prowizji oraz roszczenie powoda o zwrot prowizji wypłaconej subagentowi,

- art. 761.3 § 3 k.c. poprzez brak jego zastosowania, a tym samym zaniechanie ustalenia, że prowizja wypłacana pozwanym miała charakter zaliczkowy,

- art. 761.4 k.c. poprzez brak jego zastosowania i przyjęcie , że subagentowi należy się prowizja również za tę część umowy, która nie została wykonana przez klienta z przyczyn niezależnych od dającego zlecenie,

- art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. poprzez brak ich zastosowania i uznanie, że prowizja dla subagentów była należna w przypadku gdy nie doszło do wykonania umowy pomiędzy klientem, a dającym zlecenie w prognozowanym okresie.

Wskazując na powyższe podstawy zaskarżenia powód domagał się zmiany wyroku i uwzględnienia powództwa w całości oraz zasądzenia solidarnie od pozwanych kosztów postępowania.

Pozwani w odpowiedzi na apelację wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego (k. 263-268).

Sąd Okręgowy rozpoznając przedmiotową apelację dokonał częściowo odmiennej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w toku dotychczasowego postępowania, niż uczynił to Sąd I instancji, dochodząc również do innych częściowo wniosków.

Jak prawidłowo ustalił Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku kwestią wymagającą rozstrzygnięcia była dopuszczalność dokonania rekalkulacji prowizji wypłaconej na rzecz subagentów w trakcie trwania umowy zawartej między stronami sporu, przez powoda po rozwiązaniu umowy. Oceny wymagało zatem zbadanie, czy powód zasadnie wystawił pozwanym noty obciążeniowe po dokonanej rekalkulacji wynagrodzeń, domagając się zwrotu kwoty objętej pozwem.

Podkreślić należy, że powód wnioskował o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron, m.in. na okoliczność „... ustalenia przebiegu i zasad współpracy gospodarczej stron, wzajemnych rozliczeń, nienależytego wykonania umowy przez pozwanych oraz zaistnienia podstaw do dokonania rekalkulacji..” (vide teza dowodowa k. 5/2).

W trakcie postępowania Sąd Rejonowy dwukrotnie wzywał strony do osobistego stawiennictwa w celu przeprowadzenia tego dowodu, co w odniesieniu do powoda okazało się bezskuteczne. Przedstawiciel powoda pomimo prawidłowych wezwań nie stawiał się na rozprawie i nie usprawiedliwiał swoich nieobecności (vide k. 80 i 84, 125, 235).

Ostatecznie Sąd w charakterze strony na rozprawie w dniu 15.06.2016 r. przesłuchał jedynie pozwanego M. K. (k. 239). Pomimo jednak obecności pełnomocników procesowych obu stron i możliwości zadawania pytań, pozwany - jak wynika z protokołu rozprawy - nie został przepytany (przesłuchany) na okoliczność intencji stron zawierających umowę (art. 65 par. 2 k.c.).

Sąd I Instancji ustalając zatem warunki na jakich zawarta została umowa subagencyjna miał do dyspozycji jedynie dowód z dokumentu w postaci samej umowy wraz z załącznikiem nr 5.

W ocenie Sądu Okręgowego, analizując literalne brzmienie tego dowodu uznać należy, iż intencją stron i zgodnym ich zamiarem było wypłacanie prowizji subagentom, która miała charakter zaliczkowy, z jednoczesnym wskazaniem przesłanek warunkujących możliwość dokonywania jej rekalkulacji. Zaznaczyć przy tym należy, iż umowa nie może być analizowana w sposób wybiórczy, albowiem zawiera ona kompleksowe rozwiązania, łącznie z tymi znajdującymi się w załączniku. Powinny zatem także podlegać ocenie Sądu zapisy zawarte w pkt. 2.1.2 i 2.2.5 załącznika numer 5. W powiązaniu z rozwiązaniami przyjętymi w paragrafie 6 pkt. 1, pkt. 4 i pkt. 8 umowy pozwala to na przyjęcie i uznanie, że strony w rzeczywistości dopuściły możliwość dokonania rekalkulacji prowizji po upływie pewnego okres rozliczeniowego.

Zaznaczyć należy, że za takim tokiem rozumowania przemawiają również zasady doświadczenia życiowego i zawodowego. Powód jest podmiotem gospodarczym funkcjonującym w obrocie, a zatem działającym na zasadach rozrachunku ekonomicznego i trudno w związku z tym zakładać, że dobrowolnie - w przypadku zaistnienia takiego stanu faktycznego jak w niniejszej sprawie - ponosiłby koszty zawieranych umów. Ponadto, gdyby tok rozumowania stron zawierających umowę był inny niż podnoszony w sprawie przez powoda, to powód zapewne w momencie rozwiązania umowy z pozwanymi, a więc z dniem 31.07.2012 r. (przed upływem terminu w niej określonego) wystąpiłby z żądaniem ” jej rozliczenia” i ewentualnie zwrotu „nadpłaconej” prowizji. Tymczasem zgodnie z zasadami wynikającymi z umowy powód odczekał by dokonać rozliczenia prowizji (jej rekalkulacji) po upływie terminu zamkniętego na jaki zostały zwarte umowy między klientami, a (...).

Resumując, Sąd Okręgowy na podstawie zgromadzonego w toku postępowania przed Sądem Rejonowym materiału dowodowego uznał, że zarzuty powoda dotyczące przedstawionej powyżej kwestii są zasadne.

Z drugiej jednak strony, powód - zgodnie z regułą wynikająca z art. 6 k.c. - winien wykazać w sposób nie budzący wątpliwości, wszelkimi dostępnymi sobie dowodami wysokość dochodzonego roszczenia. Zdaniem Sądu Okręgowego,

powód z obowiązku tego nie wywiązał się, albowiem przedłożone przez niego zarówno przy pozwie, jak i w toku dalszego postępowania dowody nie pozwalają na weryfikację wyliczonych w notach obciążeniowych kwot.

Pozwani kwestionowali roszczenie powoda nie tylko co do zasady, ale również co do wysokości i nawet pozwany M. K. słuchany w charakterze strony na rozprawie w dniu 15.06.2016 r. stwierdził, że po otrzymaniu not obciążeniowych kontaktował się z pracownikiem powoda o wyjaśnienie „skąd wzięły się noty”, jednak wyjaśnień nie otrzymał. Podniósł dalej, że w dalszym ciągu nie jest w stanie wyliczyć rachunkowo tych kwot również w oparciu o zalegające w aktach umowy.

Z powyższego wynika więc, że powód nie udzielił stosownych informacji nie tylko pozwany, ale również nie zadbał o przedstawienie stosownych dowodów Sądowi, pozwalających na jednoznaczną ocenę, czy jego żądanie co do wysokości jest zasadne.

Uwzględnivszy powyższy fakt, Sąd Okręgowy uznał, iż co prawda co do zasady powód miał rację twierdząc, że zaistniały podstawy do rekalkulacji prowizji, to jednak ostatecznie powództwo ze wskazanych wyżej przyczyn nie mogło być uwzględnione.

Konsekwencją powyższego jest oddalenie apelacji na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do jego wyniku, na podstawie art. 98 § 1 i 3 i art. 108 § 1 k.p.c.